

רמב"ם הלכות יום טוב פרק ז

1

הלכה א

חולו של מועד אף על פי שלא נאמר בו שבתון הואיל ונקרא +ויקרא כג, ל"ז+ אַ מקרא קדש והרי הוא זמן חגיגה במקדש אסור בעשיית מלאכה כדי שלא יהיה כשאר ימי החול שאין בהן קדושה כלל, והעושה בו מלאכה האסורה מכין אותו מכת מרדות מפני שאיסורו ב מדברי סופרים, ולא כל מלאכת עבודה אסורה בו כיום טוב שסוף הענין בדברים שנאסרו בו כדי שלא יהיה כיום חול לכל דבר, לפיכך יש מלאכות אסורות בו ויש מלאכות מותרות בו.

הלכה ב

ואלו הן: כל מלאכה שאם לא יעשה אותה במועד יהיה שם הפסד הרבה עושין אותה, ובלבד שלא יהיה בה טורח הרבה, כיצד משקין בית השלהין במועד אבל לא בית המשקה, שאם לא ישקה בית השלהין והיא הארץ הצמאה יפסדו כל האילנות שבה, וכשהוא משקה אותה לא ידלה וישקה מן הבריכה או ממי הגשמים מפני שהוא טורח גדול, אבל משקה הוא מן המעין בין שהיה בין שיצא כתחלה ממשיכו ומשקה בו וכן כל כיוצא בזה.

הלכה ג

הופך אדם את זיתיו במועד וטוחן אותן וזורך אותן וממלא החביות וגף אותן כדרך שהוא עושה בחול, כל שיש בו הפסד אם לא נעשה עושהו כדרכו ואינו צריך שינוי, וכן מכניס אדם פירותיו מפני הגנבים ובלבד שיכניסם בצנעה ושולה פשתנו מן המשרה בשביל שלא תאבד, וכן כרם שהגיע זמנו להבצר במועד בוצרין אותו. +/השגת הראב"ד/ הופך אדם את זיתיו במועד. א"א אני לא מצאתי אלא [זיתיו הפוכין וכדו' לגוף (מ"ק יא) שהן דבר האבד אבל להפך בתחלה לטחון לא, ותני ר' חייא] זיתיו הפוכין ושניין אבל בהפך אחד לא שאינן מתעפשות כל כך והכי איתא בירושלמי (מ"ק פ"ב ה"א). +

הלכה ד

ואסור לאדם שיתכוין ויאחר מלאכות אלו וכיוצא בהן ויניחם כדי לעשותן במועד מפני שהוא פנוי, וכל המכוין מלאכתו והניחה למועד ועשאה במועד בית דין מאבדין אותה ומפקירין אותה לכל, ואם כיון מלאכתו ומת ב אין קונסין בנו אחריו ואין מאבדין אותה ממנו, ואין מונעין את הבן מלעשות אותה מלאכה במועד כדי שלא תאבד.

הלכה ה

מי שצריך לתפור לו בגד או לבנות לו מקום במועד, אם היה ה דיט ואינו מהיר באותה מלאכה הרי זה עושה אותה כדרכו, ואם היה אומן מהיר הרי זה עושה אותה מעשה הדיט, כיצד בתפירה ב מכלב ובבנין מניח אבנים ואינו טח בטיט עליהן ושף סדקי הקרקע ומעגילים ביד וברגל כעין שמעגילים במחלצים וכן כל כיוצא בזה.

הלכה ו

מי שהיתה לו תבואה מחוברת לקרקע ואין לו מה יאכל במועד אלא ממנה אע"פ שאין כאן הפסד אין מצריכין אותו לקנות מה שיאכל מן השוק עד שיקצור אחר המועד אלא קוצר ומעמר ב ודש וזורה ובורר וטוחן מה שהוא צריך, ובלבד שלא ידוש בפרות שכל דבר שאין בו הפסד צריך לשנות, וכן כל כיוצא בזה.

הלכה ז

כבשים שהוא יכול לאכול מהן במועד כובשן, ושאינן ראויין אלא לאחר המועד אסור לכבשן, וצד אדם דגים כל שיכול לצוד ומולח הכל במועד שהרי אפשר שיאכל מהן במועד אם יסחוט אותן ביזו פעמים רבות עד שיתרככו.

הלכה ח

מטילין שכר במועד לצורך המועד, ושלא לצורך המועד אסור, אחד שכר תמרים ואחד שכר שעורים, אף על פי שיש לו ישן ב מערים ושותה מן החדש שאין הערמה זו ניכרת לרואה וכן כל כיוצא בזה. +/השגת הראב"ד/ אע"פ שיש לו ישן מערים ושותה מן החדש. א"א הא דלא כהלכתא דר' יוסי רבי יהודה הוא דאמר הכי ופליגי רבנן עליה (מ"ק יב) אבל בודאי אם החדש טוב לו מן הישן שלא מדרך הערמה מותר. +

הלכה ט

כל מלאכות שהן לצורך המועד כשעושין אותן אומניהן עושין בצנעה, כיצד הציידים והטוחנין והבוצרין למכור בשוק הרי אלו עושין בצנעה לצורך המועד, והעושה שלא לצורך המועד אסור ואם עשה לצורך המועד והותיר הרי זה מותר.

הלכה י

עושין כל צרכי הרבים במועד, כיצד מתקנים קלקולי המים שברשות הרבים, ומתקנין את הדרכים ואת הרחובות וחופרים לרבים בורות שיחין ומערות, וכורין להן נהרות כדי שישתו מימיהן וכונסים מים לבורות ומערות של רבים ומתקנין את סדקיהן, ומסירין את הקוצין מן הדרכים ומודדין את המקוות וכל מקוה שנמצא חסר מרגילין לו מים ומשלימין לו שיעורו. +/השגת הראב"ד/ וכרס להם נהרות כדי שישתו מימיהם. א"א שהרבים צריכין להם אבל של יחיד וצריך להם חוטטין ולא חופיין. +

הלכה יא

ויוצאין שלוחי בית דין להפקיר את הכלאים, ופורדין את השבויים ואת הערכין ואת החרמים ואת ההקדשות, ומשקין את הסוטות, ושורפין את הפרה, ועורפין את העגלה, ורוצעין עבד עברי, ומטהרין את המצורע, ומציינין על הקברות שמיחו הגשמים את ציונן כדי שיפרשו מהן כהנים, שכל אלו צרכי רבים הן.

הלכה יב

כבר ביארנו שכל שאינו צורך המועד ויש בו אבד אם לא כיון מלאכתו מותר מ"מ ראוי לחכם ליזהר בדברים המפורסמים שלא יראה כמכין מלאכתו וילמדו הימנו בסוגיא זו אמרו ר' ינאי הוה ליה ההוא פרדיסא ר"ל כרם וקטפיה בחולא דמועדא ר"ל שבצרו לשנה שהיו כלי עלמא לפרדסיהו בחולא דמועדא אפקריה לפרדסיה כלומר שהניחה לבצור מאותו הפרק ואילך עד אחר החג אע"פ שכבר בצרו שכיניו ונעשה כהפקר דברים אלו כלם לפי המקום והזמן ואין לו לדיין אלא מה שעיניו רואות:

המשנה השניה והכונה לבאר בה סתם מלאכה במועד אע"פ שאין פסידתה ברורה לו הואיל והדבר קרוב לבא לידי כך מכניס אדם את פירותיו מפני הגנבים ושורה פשתנו מן המשרה בשביל שלא יאבד ובשביל שלא יכין מלאכתו במועד וכלם אם כונו את מלאכתם במועד יאבדו אמר הר"ם יאבדו מאבדין לו כל אותו המזמן ועושין אותו הפקר:

אמר המאירי מכניס אדם פירותיו מן הגנות ומן הפרדסים מפני הגנבים ומפרש בגמרא דוקא בצנעה הואיל ואין הפסידא ברורה לו ומ"מ אם אי אפשר לו בצנעה עושה כמה שאפשר לו:

ושולה פשתנו מן המשרה ר"ל שמוציא את הפשתן מתוך חריץ של מים שהניחוהו שם לשרותו מפני יראת גנבים או שמא יפסד ובלבד שלא יכין מלאכתו במועד הא אם כיון אפי' הוא אבד אסור והוא שאמר וכלן שכינו מלאכתן במועד יאבדו כלומר מניחין אותן ליאבד ואין מתירין לו שום מלאכה מפני אבדתו ומגדולי המחברים כתבו שאם עשה המלאכה המכוונת מאבדין אותה הימנו והדברים נראין וקצת גאונים כתבו שאם היא מלאכה שאין לה הפסד באבודה כגון שהוא אומן ואין המלאכה שלו וממון אין לו לקנסו בכדי שווייה שקונסין אותו בשמתא ובנדוי עד שיקבל עליו דין או קונסין אותו בשכרו ואם לא גמר קונסין אותו שלא יגמור ולא נאמרו דברים הללו אלא במכין גמור הא שוכח או מתעצל ולא העלה על לבו לעשות כן מערב יום טוב מותר לעשותה:

זהו ביאור המשנה וכלה הלכה היא ודינין שבאו עליה בגמרא אלו הן:

מה שביארנו במשנה שכל שאין אבדתו ברורה לו צריך שיעשה בצנעה יש דברים שצניעה שלהם בלילה ויש דברים שאין ראוי לעשותם בלילה מצד שהם דברים שצריך בהבאתם המייה יתרה או אבוקות של אש ונוח לו לעשותם ביום ולעולם יהא עושה כמה שיראה לו שהוא מצניע יותר בכך:

דתניא השרים והגזמים והטבעות הרי הן ככלים המטלטלין בחצר, פ"י בחצר המעורבת ואפי' לזכרים כיון שהוא ראוי לנשים.

אדם חשוב שאני. פ"י ויש לו להחמיר על עצמו בתרוייהו והכי ודאי מוכח מדנקטיה לה סתם ולא קאמר לעולם משום חומרתא אי נמי משום מיא.

קוצץ אדם דקל במועד אע"פ שאינו צריך אלא לנסורת שלו. פירוש ובדלא סגיא ליה ליטול הנסורת אלא בקציצת כולו, והא דלייט עלה אביי ואע"ג דהא קתני לעיל קוצץ אדם עצים לצורך המועד ואם קצץ והותיר הרי זה מותר, פירשו בתוספות דהכא במתכוין לאיערומי, ואע"ג דקתני ובלבד שלא יערים רב תנא הוא ופליג, אי נמי כר' יוסי ב"ר יהודה סבירא ליה, ואינו מתוור, אבל הנכון דלעולם כשאינו מערים וקמ"ל דאפי' לצורך דבר מועט כזה אם עשה והותיר מותר והיינו דלייט עלה אביי.

שבקיה והדר אתא. יש שפירשו שבקיה השתא והדר זימנא אחרנא ואתא וקצייה, ולא נהיר, וה"ר ידידיה ז"ל פירש שבקיה וחזר ובא לביתו דנקטיה לסימנא שלא היה עושה כהוגן דלא חייש ללווטא דאביי דהא כמעט (דוקא) [דבקה] בו הקללה.

חזי לחפיפה. פ"י ששורין את הזרע והגשים חופפות בו פניהם ידיהם ורגליהם להחליק בשורן ולצחצח מראיהו.

אלא שומשמי למאי חזיא. פ"י שהרי אינן ראוין לאכילה ולא לשמן עד שיכמשו לאחר זמן, ופרקינן משום נזייתא דאית בהו כלומר אותן שמתייבשין במחובר דהנהו חזו לאכילה או לעשות מהן שמן, אבל אותן שאינן יבשין לא חזו למידי, ורבינו האי ז"ל פירש לנזייתא דאית בהו הגרעינין שלהן ראוין להסקה.

אפקריה ר' ינאי לפרדיסיה. פ"י שקנס עצמו בכך לחומרא, אמרינן עלה בירושלמי ילפי' מקלקלתא ולא ילפי' מתקנתא, כלומר בני אדם קרובים ללמוד מן הדברים המקולקלים יותר מן הדברים ההגונים והמתוקנין ולכך יש לו לאדם חשוב ליזהר במעשיו מאד.

מתני' מכניס אדם פירותיו מפני הגנבים. פ"י בין תלושין בין מחוברין שזה דבר האבד הוא.

ושולה פשתנו וכו'. והא דקתני כל הני בדבר האבד (ו)לפי שהלכות מועד עקרות ושמא היינו מחלקין בדבר.

ובלבד שלא יכוין מלאכתו במועד. ואע"ג דהא תנא ליה בסוף פ"ק תנייה הכא דפסידייהו טובא, אי נמי משום דבעי למיתני ואם כוונו מלאכתן במועד יאבדו כלו' שלא נניח לעשות מלאכה ואם עשה מפקירין אותה ממנו, ודוקא מכוין במזיד כדמשמע לישנא אבל שוכח או מתעצל אין קונסין אותו בכלום.

אין לוקחין בתים ועבדים ובהמה אלא לצורך המועד. פ"י להשתמש בהן במועד ושלא לצורך המועד אסור, ודוקא כשאין בו משום דבר האבד כדאמרי' בפ"ק.

או לצורך המוכר שאין לו מה יאכל. פ"י שיהיו לו מעות לצורך אוכל דמועד ואפי' להרוחה, ואסיקנא בגמ' דה"ה שכר פעולה שאין לו מה יאכל, ואמרו בירושלמי ואפי' למשתי קונדיטון מנהון דאלמא אפי' להרויח במזונותיו שרי.

גמ' תנא ובלבד שיכניסם בצנעא בתוך ביתו. והקשה רבינו הגדול ז"ל שהרי לא מצינו שהזכירו צינעא בשום דבר האבד אלא שעושה כדרכו והרי מכה בפטיש ומשמיע קולו לרבים, ותירץ דבכל דבר שגופו ממש נפסד ואבד כיון שהפסידו ניכר (ו)לא הצריכו צינעא כי אולי מפני כן יבוא עצלות ועכוב בדבר, אבל בשהפסד הוא חוץ לגופו ממש כגון חשש גנבים ואפשר לעשותו בצינעא בלא שום עיכוב הצריכו צינעא כגון זה וכגון המוליך ומביא כלים מבית האומן (י"ג ב').

מדבורי דנורא. פ"י אבוקות.

מגיד משנה הלכות יום טוב פרק ז

4

הלכה א

[א] חולו של מועד אע"פ וכו'. דעת רבינו שחולו של מועד דבר תורה מותר בכל מלאכה והברייתות הנזכרות בגמרא פרק אין דורשין (הגיגה י"ח). הם אסמכתא בעלמא וזהו ששם דרשו בברייתא אחת איסור המלאכה ממ"ש ששת ימים תאכל מצות וביום השביעי עצרת מה שביעי עצור אף ששי עצור אי מה שביעי עצור בכל מלאכה אף ששי עצור בכל מלאכה ת"ל וביום השביעי עצרת שביעי עצור בכל מלאכה ואין ששי עצור בכל מלאכה שלא מסרן הכתוב אלא לחכמים וכו'. ובפסחים (דף ק"כ.) מוקים לה לדרוש מה שביעי רשות מאכילת מצה אף ששי רשות ועוד שאם היה חולו של מועד אסור דבר תורה היה אסורו לאו או עשה ולא מצאנוה ואין אחד מן המחברים שמנו המצות מי שמנה חש"מ אלא אסמכתא בעלמא הוא וכן נראה מן התוספות ועוד ראייה ממה שהזכירו בירושלמי אמר רבי אבא בר ממל אילו היה מי שימנה עמי הייתי מתיר מלאכה בחש"מ כלום אסרו אלא כדי שיהיו אוכלין ושותין ושמיחים ועוסקים בתורה כדון אינון אכלין ושותין ופחזין. ואמרו פרק מי שהפך (מ"ק י"ב) גבי כיון מלאכתו במועד דחש"מ מדרבנן. מאלו למד רבינו שחולו של מועד מדבריהם. ובאמת שהסוגיא שבפרק אין דורשין מורה שהוא מן התורה. וכן בראש מי שהפך (דף י"א.) אמר רב שישא דימי אבלו דרבנן וחולו ש"מ דאורייתא ובמקומות אחרים. ואפשר שדעת רבינו שיש לו עיקר בדאורייתא מקרבן מוסף ומצות שמחה. אבל הרמב"ן ז"ל הטיל פשרה ואמר שכל מלאכה שאינה לצורך המועד ואינו דבר האבד אסורה מן התורה ושהוא לצורך המועד מותר בין במלאכת אומן בין במלאכת הדיוט אע"פ שאינו דבר האבד וכן כל שהוא דבר האבד מותרת אע"פ שאינה לצורך המועד ואע"ג דאית בה טירחא יתירתא וחכמים מדבריהם אסרו קצת מלאכות אלו כמו שיתבאר. ועל זה אמרו בירושלמי שהיה ראוי להתיר מלאכות אלו כדי שיתעסקו בהן ולא יהיו בטלן שהבטלה מביאה לידי פחזות ועיקר חש"מ ודאי דבר תורה הוא ע"כ דבריו. ונראה שלזה הסכים הרשב"א ז"ל סוף פ' לפני אידיהן.

הלכה ב

[ב] ואלו הן כל מלאכה וכו'. ראש המסכתא (מ"ק ב') משקין בית השלחין במועד בין ממעין שיצא בתחלה בין ממעין שלא יצא בתחלה אבל אין משקין לא ממי גשמים ולא ממי קילון ואמרו בגמרא ובהלכות בית השלחין אין בית הבעל לא מאי טעמא במקום פסידא לא גזרו רבנן במקום הרוחה גזרו רבנן ואפילו במקום פסידא מטרח טירחא יתירא לא שרו רבנן דקתני לא ממי גשמים ולא ממי קילון.

הלכה ג

[ג] הופך אדם את זיתיו וכו'. שם משנה ר"פ ב' (יא:) מי שהפך את זיתיו ואירעו אבל או אונס או שהטעוהו פועלים טוען קורה ראשונה ומניחה לאחר המועד דברי ר' יהודה ר' יוסי אומר זולף וגומר כדרכו. ובגמרא (דף י"ב.) אמר רב יוסף הלכה כר' יוסי. ובהשגות א"א אני לא מצאתי כן וכו'. ולי נראה שיצא לרבינו ממה שאמרו שם (דף י"א:) גבי אבל בברייתא דברים העושים לאבל בימי אבלו זיתיו להפך וכו' ומשמע התם בהדיא דדבר המותר במועד על ידי עצמו מותר לאבל ע"י אחרים ותו דודאי מדשרי ליה לאבל על ידי אחרים משמע ודאי דדבר האבד נינהו דאי לא לא היה מותר ומתני' דקתני מי שהפך את זיתיו לרבותא הוא דאע"ג דכבר הפכו ואינו מתעפשות כל כך מותר לטעון קורה לר"י ולר' יוסי לגמור דאכתי דבר האבד נינהו כנ"ל לדעת רבינו.

כל שיש בו הפסד וכו'. שם (דף י"ב) אמר רב נחמן בר יצחק מאן תנא שינוי במועד בדבר האבד דלא כר' יוסי וכבר כתבתי בסמוך שנפסקה הלכה כר' יוסי:

וכן מכניס אדם וכו'. משנה שם (דף י"ב) מכניס אדם את פירותיו מפני הגנבים ובגמ' תנא ובלבד שיכניסם בצנעה בתוך ביתו, עוד במשנה ושולה פשתנו מן המשרה כדי שלא יאבד. וכתב הרמב"ן ז"ל שמה שהצריכו בהכנסת פירות בצנעה לפי שאינו ודאי ההפסד אלא ספק וחשש הוא שמא יגנבו וכן בכיצא בזה:

וכן כרם שהגיע זמנו וכו'. שם רבי ינאי הוה ליה ההוא פרדסא כי מטא חולא דמועדא קטפיה וכו'. וכן מפורש שם דדבר האבד אפילו במחזר לקרקע מותר וכן בהלכות:

הלכה ד

[ד] ואסור לאדם לכוין מלאכתו וכו'. במשנה ובלבד שלא יכוין מלאכתו במועד וכולן אם כיונו מלאכתו במועד יאבדו ובגמרא בעא מיניה ר' ירמיה מר' זירא כיון מלאכתו במועד ומת מהו שיקנסו בנו אחריו ומסיק דלדידיה קנסו רבנן לבריה לא קנסו רבנן. ועל מה שכתב רבינו ומפקירין אותה לכל, כתב הר"י רבי משה הכהן והגאונים מפרשים מניחין אותה לאבד ומונעין אותו מלעשות אותה מלאכה אבל להפקירה לכל ולאבדה בידים לא קנסו עכ"ל. וחפשתי בדברי הגאונים ומצאתי בהלכות ה"ר יצחק אבן גיא ז"ל שכתב בשם רב פלטי ורב מתתיה ורב נטרונאי ז"ל דמאי יאבדו דבית דין מחוייבין להפסידה מהם ולהפקירה משום קנסא כמ"ש שם בלא מחלוקת ומ"מ לא משמע בגמ' מידי דדומיא דצדק און בכור ומוכר עבדו לנכרי היא והתם ודאי גבי בכור לא קנסין ליה לגמרי אלא שלא ישחט אותו על אותו מום וגבי עבד קנסין ליה לפדותו עד עשרה בדמיו, אבל הסכמת הגאונים כדברי רבינו ועיקר:

הלכה ה

[ה] מי שצריך לתפור לו בגד או לבנות לו מקום וכו'. משנה פ"ק (דף ח'): ההדיוט תופר כדרכו והאומן מכליב. עוד שם (דף י"א.) ועושים מעקה לגג ולמרפסת מעשה הדיוט אבל לא מעשה אומן ושפין את הסדקין ומעגלין אותם במעגלה ביד וברגל אבל לא במלחצים עוד שם ומקרין את הפרצה ואמרו בגמרא כיצד מקרין רב יוסף אמר בהוצא ודפנא רב הונא אמר צר בצרור ואינו טח בטיט. ופרק ח' יתבאר שיש